

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Belijdenis en leergesprek¹

Over binding aan de Drie formulieren van eenheid(2)

In veel gemeenten worden de belijdende leden opgeroepen namen op te geven: wie heeft gaven van de Geest om diaken of ouderling te zijn? Mannen vragen zich af: zal ik deze keer gevraagd worden? De laatste tijd hoor ik ook wel eens: ik weet niet of ik in déze kerk wel ambtsdrager wil zijn. Bedoeld wordt: deze kerk waar ik me aan de belijdenissen moet binden. Je voelt je best thuis in de concrete gemeente van de Heer, maar dat 'vrijgemaakte' hoeft niet zo nodig.

kerkelijk leven

E.A. de Boer ■

In dit nummer

Kerkelijk leven - E.A. de Boer Belijdenis en leergesprek	491
Meditatief - R.J. Vreugdenhil De kracht van zijn opstanding ervaren	494
Wandelen met God - B. Luiten De wonderen zijn de wereld nog niet uit	495
Achtergronden - S. de Jong Theologie van kruis én overwinning	497
Lied van de week - A. de Heer 'Van God nooit losgekomen'	501
Onderwijs en opvoeding - J.J.D. Baas Geloofwaardig opvoeden?	503
Uit de kerken	505

Profetie voedt belijden

Tussen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken is binding aan de belijdenis een gesprekstema. Nu kunnen onze DKE zeggen: bij óns wordt de binding onverkort gehandhaafd. Dat zou echter verhullen dat de idee van 'binding' en wel van lange belijdenissen uit vroeger tijd voor sommige kerkleden wel degelijk een probleem is. Hoe lossen we dat, zeg maar, populariteitsgebrek op?

In het vorige artikel schreef ik: 'de belijdenis staat kerkrechtelijk op twee benen: het ene been is dat van binding door ondertekening, het andere been is het recht op revisie [nl. van de confessie]. Anders gezegd, het gravamen is de kerkrechtelijke tegenhanger van de binding. Je tekent voor de leer, zoals in de confessies verwoord, en doet dat met een vrij geweten, omdat de confessie altijd aan de Schrift getoetst wordt.'

Tegelijk constateer ik: de binding raakt mank als het tweede been, het recht van gravamen,

in onbruik raakt en blijft. Als gravamen een negatieve klank heeft: 'bezwáarschrift'. Terwijl de ruimte tot belijden en tot vernieuwing van het belijden positief is. Die komt immers op uit wat in de 16^e en 17^e eeuw genoemd werd: de 'vrijheid van de profetie'. Profetie in de betekenis van schriftuitleg, zodat het gezagvolle Woord spreekt in kerk en wereld. Lang niet alles uit de Schriften is in de belijdenissen nagesproken. Vanuit de verkondiging van het Woord wordt het belijden (misschien niet praktisch, wel) principieel en voortdurend gevoed. Dus zou de belijdenis ook steeds open moeten staan voor verrijking en actualisering. Dát is wat met het recht van gravamen en de mogelijkheid van revisie bedoeld wordt.

Binding en gezag

De belijdenis kreeg een kerkrechtelijke rol: de ambtsdrager moet zich door ondertekening binden aan de leer van de kerk. De lijn van mijn vorig artikel was: daar hoort een levendiger werken aan de belijdenis bij dan wij gewend zijn. Helaas, voorlezing en wijziging raakten aan het begin van de 17^e eeuw in onbruik; het formulier werd ondertekend in plaats van de belijdenis zelf; er gingen eeuwen voorbij zonder noemenswaardige herziening. Ook de GKv hebben mijns inziens een probleem met de binding. Maar er bekruipt mij intussen een akelig gevoel. Ik acht het voor ambtsdragers goed dat er *binding* aan de belijdenissen is. Ik wil geen kritiek leveren op de *inhoud* ervan. Als een ander dat op een bepaald punt doet, kom ik met een verdediging om de belijdenis recht te doen en die niet te overvragen.

- Maar dat de confessies niet in alle leerstukken in het heden adequaat het geloof in het schriftonderwijs verwoorden - daar kan ik niet omheen.
- Dat er interpretatiekwesaties (in de kerken, tussen tradities) zijn - dat is een feit. Dat je de geschiedenis móét kennen om ze correct te lezen - dat hoort erbij.
- Bij het ontbreken van leergesprek op allerlei niveau zal elke weg om op onderdelen tot herziening te komen een lange en zware strijd worden.

En het akelige gevoel dat mij bekruipt is: ondormijn ik niet ongewild toch het *kerkelijk gezag* van de belijdenissen, in een tijd waarin leerstelligheid zo weinig interesse ontmoet? Ik wil het geestelijk gezag van de belijdenis niet aantasten, maar raak er steeds meer van overtuigd dat we het niet redden met (bredere) confessies uit een voorbijgane tijd. We doen onszelf tekort als we het onderwijs van de Schriften niet adequaat in deze tijd verwoorden.

Actueel belijden

Het antwoord lijkt simpel en is sinds enige tijd haast obligaat geworden: 'laten we een nieuwe en actuele belijdenis maken!' Maar dat is niet zo eenvoudig als het lijkt. Immers:

- Historisch gezien gaf een concrete aanleiding vaak de stoot tot het opstellen van een belijdenis. Wanneer is die aanleiding er en hoeveel mensen moeten het daarover eens zijn?
- Er is een katholieke breedte nodig. Hoe vinden we die nu de gereformeerde wereld zo verdeeld is?
- Ook bij een nieuwe belijdenis moet de kerkrechtelijke binding geregeld worden. Wil de individualist van nu wel gebonden zijn?

Ik vraag mij af of een nieuw te schrijven belijdenis à la de Drie formulieren van eenheid wel de juiste vorm voor deze tijd is. De vorm hangt samen met de kennis-theorie van die tijd (onder invloed van renaissance en humanisme). Wij zijn door de Verlichting (rationalisme) heengegaan en in de post-moderne tijd terecht gekomen. Ik tast naar een antwoord op de vraag: welke vorm zou een confessie vandaag moeten hebben?

Binding in NGK

Uit allerlei kerkelijke documenten kan geïllustreerd worden dat de NGK serieus over de ondertekening van de confessie zijn.

- Proponenten verklaren door ondertekening 'dat wij de Heilige Schrift aanvaarden als het onfeilbare, geïnspireerde Woord van God en als enige regel voor geloof en leven; dat wij ons bij het propageren, in de eenheid van het ware geloof, trouw zullen houden aan

de belijdenis der kerk, te weten de drie algemene belijdenisgeschriften en de drie Formulieren van eenheid; en dat wij niets zullen leren dat daarmee in strijd is.' Zie daar, een ondertekeningsformulier.

Anders dan het Dordtse, maar toch.

- Predikanten tekenen onder meer hiervoor: 'Wij erkennen de drie algemene belijdenisgeschriften en de drie Formulieren van eenheid als getrouwe onderwijzing in en verdediging van de waarheid der Schrift; en aanvaarden die krachtens hun overeenstemming met God Woord als getuigenis van ons geloof en richtsnoer voor onze ambtsbediening, te weten de prediking van het evangelie, de handhaving van de rechte leer en de weerlegging en bestrijding van dwaalleringen.' Ik teken ervoor!

Deze formulieren wortelen in de 'Verklaring' waarmee het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven begint. Nu kunnen we plussen en minnen: ja, maar niet alle kerken hebben het AKS aanvaard. En: in de NGK gaat men anders om met de áárd van de binding. Daar is de eerder genoemde 'Balans' ook eerlijk over. Dr. Wilschut spreekt van 'Een blijvend probleem'.¹

Wordt het geen tijd er een gezamenlijk probleem van te maken? En er dus samen de schouders onder te zetten.

GKv en NGK

Hoe moet het dan verder tussen GKv en NGK?

1. Het verschil ten aanzien van de aard van de binding aan de belijdenis, zoals het tussen de GK(v) en NGK bestaat, lijkt me secundair. Het vloeit voort uit het dieper liggende probleem: de brede kerkelijke belijdenissen (met hun juridische rol) zijn van ouder datum. Dat probleem is deel van beide kerkformaties.
2. We schieten er niets mee op de binding te nuanceren. Er moet overeenstemming zijn tussen de heilige Schrift en de confessie, wil van een kerkelijke belijdenis sprake kunnen zijn. Een lichtere binding of soepeler omgang bij afwijking lost niets op. Er ontstaat wel leervrijheid op een bepaald

punt.

3. Bij verschil van inzicht in de juistheid van de aangenomen belijdenissen kan het vruchtbaar zijn te trachten zo'n punt opnieuw in het licht van de Schrift te bespreken en onder woorden te brengen. Ik bepleit niet terugkijken op de juiste interpretatie van de confessie, maar *vooruit denken*. Een aangelegen punt lijkt me de eeuwige verkiezing en menselijke verantwoordelijkheid.
4. Laten zulke punten op kerkverbandelijk vlak - in overleg - vastgesteld worden, zodat er een kerkelijke opdracht is om tot eensgezinde overtuiging en formulering te komen. Uit de plaatselijke samenspreking kunnen zulke punten aangedragen en in de kerkelijke weg voorbereid worden.
5. Misschien groeien we in die weg naar een omvattend nieuw belijden toe. In elk geval zullen we in die weg positief bezig zijn met a. wat ons verbindt en b. waarin we voor gezamenlijke vragen staan.
6. Van de NGK mogen we vragen hun positie te bepalen: niet kritisch ten opzichte van de aangenomen belijdenissen, maar *positief op actueel belijden* van het onderwijs van Gods Woord gericht.

Leergesprek

Eerder vertelde ik dat de belijdenis, bijvoorbeeld in Frankrijk, aan het begin van de synode werd voorgelezen. Dat had ook te maken met een soms wat chaotische drukproces: wat was de juiste lezing en dus editie? Maar in dat kader kon ook correctie voorgesteld worden. Dat roept de vraag op: in hoeverre zijn onze kerkelijke vergaderingen met de leér van het geloof bezig? Alleen als er een bezwaarschrift tégen iemands leer wordt ingebracht. Anders niet. De instemming die bij het begin van de synode met de belijdenissen gevraagd wordt, is goed bedoeld, maar toch formeel.

Wat zou het mooi zijn als de kerken punten aandroegen waarover we sámen, in kerkelijke vergadering bijeen (op welk vlak ook), helderheid kunnen zoeken! Of als kerkformaties, zoals NKG en GKv, zich sámen bogen over punten waarop verschil van inzicht lijkt te bestaan. In vertrouwen op verlichting door

de Geest in het lezen van de Schriften. In gebed om eenheid in leer en leven.

Handreiking

Dan moeten we het begrip belijdenis minder star hanteren. Laat me dat illustreren. De synode te Amersfoort kreeg (als uitvoering van de opdracht van de GS Zuidhorn aan deputaten) een voorstel voorgelegd: geef een handreiking uit op het punt van de samenhang van vierde gebod en zondag. Deputaten hadden in hun rapport een passage gezet om de kerkelijke status van zo'n handreiking duidelijk te maken. Voorzichtig schreven ze: 'Welke kerkelijke status heeft zo'n getuigenis

kerkelijke, toegankelijke plaats gekregen. Maar ja, stel je voor dat er onduidelijkheid komt over de status en het gezag... De kerkorde past wel in het *Kerkboek*, maar de Handreiking is geen belijdenis. Wilt u daar goed om denken?!

Schriftgeleerden

Goed, ik heb mijn ei gelegd. Waar het mij om gaat is: laten we vrijmoedig schriftgeleerden aan het werk zetten. Om schriftuurlijk onderwijs op allerlei punten op te zetten. Op punten die ons lijken te verdelen of samen in verwarring brengen. Dat is meer vruchtbaar dan nog een ronde over de aard-van-de-binding-aan-de-belijdenis. We kunnen de NGK

wordt het geen tijd er een gezamenlijk probleem van te maken?

en onderwijs? Niet die van belijdenistekst, een soort vierde formulier van eenheid.' Wel vergeleken zij de handreiking met a. liturgische formulieren (op het punt van onderwijs) en b. leerstellige 'Testimonies' van zusterkerken (als getuigenis van de kerk naar buiten toe).

In de discussie ter synode vertrouwden sommige afgevaardigden het niet. Krijgen we nu toch een extra soort 'belijdenis'? Waaraan ambtsdragers gebónden kunnen worden? Merkwaardig is hoe juist mensen die pal staan voor belijdenis en binding, zich een stuip schrikken als het om voortgaand belijden gaat. Dan spreken zij alsof 'binding' visioenen van conflict oproept. Of... doet het dat ook?

Vreemd eigenlijk. Hebben de kerken een unieke kans om zich uit te spreken over onderwijs en praktijk van de zondag, en geven het een zo laag mogelijk profiel! De Handreiking 'heeft niet meer gezag dan een gewoon synodebesluit...' werd gezegd. Daardoor ligt het nu ergens in de Acta verstopt en is het digitaal wel te vinden. Maar ik kom hele kerkenraden tegen die van het bestaan van zo'n handreiking niets afweten... Fijn, een nieuwe complete versie van het *Gereformeerd Kerkboek*. Maar wat een gemiste kans: dáár had de Handreiking een mooie,

in een nieuwe gespreksronde vast wel tot nog een concessie bewegen. Maar dan nog liggen er punten die niet in de confessie aan de orde komen. Zoals vrouw en ambt. Of gaven van de Geest.

Ik zie uit naar inhoudelijk gesprek over de leer van de Schriften. In kerkelijke vergaderingen én in ontmoetingen tussen kerkformaties. Niet op armlengte afstand, maar met de wil om ons met de mogelijkheid van kerkelijke hereniging te laten verrassen - als God het geeft.

Dr. Erik de Boer is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zeist.

Noot:

- 1 In *Nader Bekeken* schreef dr. H.J.C.C.J. Wilschut over de 'balans van het gesprek over de binding aan de belijdenis' (van Deputaten kerkelijke eenheid en de Commissie voor Contact en Samenspreking) (*Nader Bekeken* februari 2007, 36-9)

De kracht van zijn opstanding ervaren

Fil. 3:10a, Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren HC. antw. 45b wij worden door zijn kracht nu al opgewekt tot een nieuw leven HC. antw. 86 om zelf uit de vruchten zeker te zijn van ons geloof

R.J. Vreugdenhil ■

*We hebben Pasen gevierd.
We zongen in de kerk over het feit van
de opstanding.
De Heer is waarlijk opgestaan, Halleluja!
Het is echt waar, het is een feit.
Hij kwam uit het graf.
Hij is de levende Heer.*

*Dat feit van Pasen wil ik graag geloven.
Ik stel me voor hoe het was op die paasmorgen.
Hoe Maria hem zag en z'n voeten pakte. Hoe
Petrus schrok en toch ook blij werd. Hoe het lang-
zaam doordrong bij die mannen en vrouwen:
Hij leeft echt!
Ik realiseer me: Hij leeft ook nu. De levende Heer
van toen is nu mijn Heer in de hemel.
Hij gaat net zo echt met mij mee als destijds met
Kleopas.
Ik geloof het feit van Pasen.*

*En toch kriebelt er soms iets van twijfel.
Geloof ik echt wat er toen gebeurd is?
Zijn het echt feiten of zijn het mooie verhalen?
Heer, ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp!*

* * *

*We hebben Pasen gevierd.
We zongen in de kerk over de hoop op
de opstanding.
Als een mens die sterfelijk is, zal ik tot stofs
wederkeren. Maar door zijn verrijzenis, sta ik op
naar het woord des Heren.
Er is hoop voor wie al overleden zijn.
Er is hoop voor als ik straks zal sterven.*

*Met die hoop van Pasen wil ik graag leven.
Ik denk me in hoe het zal zijn. Graven die open-
gaan. Mijn moeder weer zien. Broeders en zusters
met sterke, nieuwe lichamen, terwijl ik ze niet
anders gekend heb dan ziek, oud, uitgeteerd.
Ik houd mezelf steeds voor: het echte leven komt
nog. Als ik nu tegenslag hebt of iets in moet
leveren, bedenk ik dat dat straks allemaal goedge-
maakt wordt.
Ik leef in de hoop van Pasen.*

*En toch kriebelt er soms iets van twijfel.
Zijn we echt op weg naar een leven in heerlijkheid?*

*Komt echt een keer die grote dag van
de opstanding, of is dat een idee waardoor we het
leven hier wat dragelijker maken?
Heer, ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp!*

* * *

*We hebben Pasen gevierd.
Ik lees in de Bijbel over de kracht van
de opstanding.
De kracht waarmee God werkte toen hij Jezus
Christus levend maakte. Kracht die alles doorbrak
wat ik voor onmogelijk zou houden.
Kracht waarmee God ook in mensen werkt.
Kracht van wedergeboorte, vernieuwing. Veran-
dering van gedachten en daden. Inzet en zelfopof-
fering.*

*Die kracht van Pasen kan ik zien.
Ik lees over de verandering bij Paulus: van kerkver-
volger tot evangelie-verkondiger. Ik zie die kracht
in de uitbreiding van het evangelie in de eerste eeu-
wen, dwars door tegenstand heen. Ik werd geraakt
door het levensverhaal van een junk die door God
uit de goot werd gehaald. Ik geniet ervan als ik zie
hoe jongeren sterk zijn in hun overtuiging. Ik hoor
mensen vertellen over wat God gedaan heeft in
hun leven.*

*Ik ervaar die kracht in mijn eigen leven. God helpt
me om te kunnen wat ik niet kan. Hij houdt me
vast als ik uit wil glijden. Hij geeft kracht, soms
letterlijk fysieke kracht, om door te gaan als het in
zijn dienst nodig is.*

*De twijfel zal altijd wel blijven kriebelen.
Maar de feiten spreken, en die geven hoop.
De kracht van de opstanding werkt.
Er zijn bewijzen genoeg.
Heer, ik geloof; dank u wel dat u mijn ongeloof te
hulp komt.
Geef me open ogen, geef me de goede antenne, om
steeds weer uw opstandingskracht te zien en te
ervaren.*

Ds. Rob Vreugdenhil is predikant van de Gereformeerde Kerk te Lelystad

*Deze overdenking is eerder geplaatst in
De Reformatie, jrg 81, nr. 30*

De wonderen zijn de wereld nog niet uit

Laatst was er een kerk in verlegenheid.
Want er was een vrouw genezen die al 16 jaar ziek was.
Als door een wonder.

B. Luiten ■

Gelukkig werd ook Gods almacht beleden, aan Hem de eer! Maar waarom dan die verlegenheid? Dat snap ik niet.

We leven na Pasen. De Zoon van God overwon de dood door de volkomen verzoening van al onze zonden. De dood hoort namelijk niet bij het leven, maar bij onze zonden. Als die zijn betaald, blijft er geen dood meer over.

Daarmee zijn *alle machten* onttroond die te maken hebben met de dood, zoals ziekte, handicap, aftakeling van het lichaam, en ook haat, jaloezie, geldingsdrang, machtswellust en iedere vorm van opstand tegen God. Kortom *alles* waarin wij de sporen dragen van onze breuk met God. Jezus heeft al die machten ontwapend aan het kruis (Kol.2:15).

Positief gezegd: de gelovigen zullen tot hun verrassing op allerlei manieren merken, dat de Heer regeert! Niet langer is de satan de overste van deze wereld, door ons toedoen (Joh.12:31). Maar Jezus is voortaan de Heer van hemel en aarde. Hij voorspelt zijn leerlingen na zijn opstanding, dat tekenen en wonderen de gelovigen zullen volgen. Boze geesten, die mensen bezet houden, zullen moeten wijken. Vreemde talen zullen zomaar worden gesproken. Gif zal niet dodelijk zijn. De beet van een slang zal onschadelijk blijken. Zieken zullen worden opgericht (Marc.16:17,18). Enzovoorts! Want dit is lang niet uitputtend geformuleerd, uiteraard, het is maar een greep. Met de bedoeling: verbaas je daarover niet, maar verheug je erover. De Heer is waarlijk opgestaan! Hoezo verlegenheid? Die hoort bij de vijand, niet bij ons.

Groot denken van de Heer

Wij worden juist aangemoedigd om *groot* te denken van de Heer. Om alles (echt alles) van Hem te verwachten. Ook daar waar wij geen uitkomst zien. En vooral ook: *waar wij geen kansen zien*. Want daar gaat het om. De wonderen zijn er niet voor de lol, de Heer wil ze voegen als tekenen bij het getuigenis van zijn knechten. Zij moesten de wereld in met een Woord alleen, zelf zouden zij niemand kunnen overtuigen. Daarvoor zorgt de Heer zelf, door zijn Geest en door met tekenen te bewijzen dat zijn

Woord waarheid is. Hij komt op die manier overal doorheen, de hardste harten krijgt Hij open, ook daar waar wij denken dat er geen beginnen aan is. Dát is waar het om gaat.

De Heer zal met ons zijn, al de dagen tot aan de voltooiing van deze wereld (Mat.28:20). Dat zegt Hij in het kader van: 'maak alle volken tot mijn leerlingen'. Het is zijn persoonlijke belofte, tot ieder van zijn volgelingen: 'Ik zal je nooit alleen laten staan als je van Mij getuigt'. De enige manier om daarachter te komen is: door van Hem te getuigen. Als je dit niet doet, zul je weinig merken van de kracht van Jezus, die sterker is dan de dood. Terwijl overal waar mensen hun leven in zijn hand geven, tot hun verrassing zal blijken dat ze vanuit de hemel worden geregeerd.

Waarom spreken wij God dagelijks aan als onze Vader 'die in de hemelen zijt'? 'Om over de hemelse majesteit van God niet aards te denken' (HC v+a 121). Om Hem niet op te sluiten binnen onze mogelijkheden. Om Hem niet te binden aan onze beperkingen. Hij kan altijd meer, en Hij doet het meestal langs een weg die wij niet voor mogelijk houden. Hij zal ons altijd laten voelen dat alles begint bij Hem, en niet bij ons. Dat geldt voor ons persoonlijk, dat geldt voor ons al kerk. Het is dodelijk, alsnog, als we alles in eigen hand en verstand willen houden. Alles wat christelijk is begint met overgave aan de Christus, de grote koning. We leren geen verlegenheid, maar aanbidding en *verwachting*. Nooit kan het geloof te veel verwachten.

Verwachten, niet claimen

Maar wellicht heeft die verlegenheid een ander element in zich. Namelijk, dat mensen zich afvragen: 'doen wij wel genoeg hiermee?' Dat hoor je veel, als reactie op zo'n wonderbaarlijke gebeurtenis. Waarom hebben wij dat niet? Doen we als kerk hier wel genoeg aan? Dat lijkt begrijpelijk, maar is het juist niet. Want 'wij' hebben nog nooit hier iets mee kunnen doen. Het is de Heer zelf die deze dingen doet vanuit de hoge hemel. De leerlingen gingen op weg om overal het goede nieuws bekend te maken. 'De Heer hielp hen daarbij

en zette hun verkondiging kracht bij met de tekenen die ermee gepaard gingen' (Marc.16:20).

Aan de Hebreeën wordt geschreven, dat ze het Woord moeten geloven, dat door betrouwbare mensen hen is overgeleverd. Dan staat er: 'Ook God zelf getuigde daarvan, door tekenen en wonderen en allerlei grote daden te verrichten, en door de gaven van de Geest overeenkomstig zijn wil te verdelen' (Hebr.2:4).

Daarbij past niet de vraag: 'doen wij er wel genoeg mee?' Het zijn tekenen en wonderen die God geeft bij zijn Woord. Die Hij geven kan en zal naar zijn vrije wil. Hier valt vanuit ons niets te claimen of te regelen. Ervoor open staan, dat is wel belangrijk. Maar niemand heeft recht op een wonder.

Vele soorten wonderen

Bovendien is van belang, dat de wonderen van God veelsoortig zijn. Lees bijv. Hebr.11: 32-40. Daar wordt getuigd van gelovigen, dat zij de muilen van leeuwen hebben dichtgesnoerd. Dat is gebeurd, een groot wonder! Toch zijn andere gelovigen door leeuwen opgegeten, als schouwspel in de arena van Nero. Zij hebben oog in oog met die monsters van geen wijken willen weten. Ook een groot wonder!

Sommigen zijn ontkomen aan de houw van het zwaard, anderen hebben hun getuigenis met hun bloed ondertekend. Vrouwen hebben hun doden terugontvangen, zo staat er. Anderen hebben zich tot de dood toe laten martelen.

De verschillen zijn groot. Toch is de overeenkomst groter: vromen hebben zich laten regeren door hun Heer en Heiland, tot alles bereid. Toen hebben zij zijn wonderlijke bijstand ervaren, elk op eigen wijze. Hieruit leren wij ook, dat wij de wonderen niet voor het uitzoeken hebben. Zo van 'doe mij die met die dichtgesnoerde muilen maar'. Dat zou iedereen dan wel willen. Maar de Heer laat ons zijn vrije gunst hierin ervaren.

Daarom is het hoogmoed om alleen met de 'sterke' wonderen op de loop te gaan: genezing, bevrijding, opwekking, enz. Dat zou een gewel-

dige miskenning zijn van diegenen, die Gods hulp ervaren in het volharden onder moeilijke omstandigheden. Daaronder zijn er, die in eigen persoon tot een boodschap van God zijn geworden voor heel hun omgeving.

Wij hebben geen wonderen voor het uitzoeken. Want we dienen bovendien te bedenken, dat wij zullen delen in de gevolgen van de zonde zolang wij deel hebben aan de zonde zelf. Let bijv. op de eerste doopvraag. Daarin wordt kort gezegd dat wij van nature onderworpen zijn aan alle ellende (aan rampen, ongelukken, ziektes, misdaden, oorlogen, zelfs aan de dood) én toch in Christus heilig zijn. Wij zullen nog ziek worden, slachtoffer worden, sterven, én ten allen tijde het kostbaar eigendom zijn van onze Heer Jezus Christus. Hij kan de ziekte plotseling opheffen, Hij kan ook onze geleide zijn daar dwars doorheen. De ene keer wordt Petrus uit de gevangenis gehaald, de andere keer wordt hij gekruisigd. Beide keren was hij in de hand van zijn Heer. Hij heeft Hem verheerlijkt in zijn leven en in zijn sterven.

In dit alles wordt heel duidelijk, dat het nooit Gods bedoeling is geweest dat wij iets met wonderen kunnen of moeten. Met Christus zullen wij alles van God ontvangen, op zijn wijze en op zijn tijd.

Niet elk wonder leidt tot de Heer

Het zelf organiseren van wonderen kan ook een gevaarlijke bezigheid zijn. Jezus waarschuwt ervoor als Hij voorspelt, dat velen tegen Hem zullen zeggen op de grote dag: 'Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, hebben wij niet in uw naam demonen uitgedreven, en hebben wij niet vele wonderen verricht in uw naam?' Dan zal Hij hun rechtuit zeggen: 'Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, wetsverkrachters!' (Mat.7:22,23).

Dit zijn mensen die zich laten voorstaan op hun wonderen. Die zijn hun legitimatie, zeg maar, om erbij te horen, bij Jezus. Maar Jezus heeft hen nooit gekend. Kennelijk hebben zij Jezus nooit gekend. Hoe kunnen

ze het anders in hun hoofd halen om zich bij Hem te melden met hun eigen goede, zelfs wonderlijke werken?! Als wonderen die betekenis krijgen, worden ze tot een vloek. Onze werken verdienen niet, zelfs onze wonderen niet. Daarom hebben we ze volstrekt niet nodig om bij Jezus te horen. Als wonderen 'moeten', zitten we op een doodlopend spoor.

Daarom moeten we juist op onze hoede zijn voor wonderen en tekenen. Valse christussen zullen opstaan en geweldige tekenen verrichten (Mat.24:24). Geloof ze niet. Op zichzelf zegt een wonder niets. De Heer gebruikt ze om zijn Woord kracht bij te zetten. Zonder dat Woord leiden ze een ander leven, in een andere richting.

We zullen de tekenen moeten beproeven. Als ze de boodschap van behoud door Gods genade ondersteunen, mogen we ze dankbaar aanvaarden. Maar als ze worden tot een voorwaarde voor ons eigen geloof, helpen ze ons niet Gods kant op.

Een wonder zijn

Dit kan iets in zich hebben van 'gelukkig, wij hoeven niets te laten zien'. Maar dat is een verkeerde conclusie. Want het grote wonder...ben je zelf!

Dat de Geest je brengt tot geloof staat in kracht gelijk aan de opstanding uit de doden. Hij maakt je hart open, en maakt je wil die dood was, levend. Hij voltrekt het grootste wonder in je, door je deel te geven aan Jezus Christus, aan zijn opstanding en aan zijn gezindheid. Dat wonder, dat zullen wij laten zien, in openheid en dankbaarheid, tot eer van onze Heer en tot behoud van onze naasten.

En alle andere wonderen? Die ontstaan op het snijpunt van geloof en ongeloof. Als je zelf daar wilt zijn, als getuige van de levende Heer.

Ds. Bas Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-centrum

Theologie van kruis én overwinning (1)

Ik ben momenteel in gesprek met mensen die in alle oprechtheid van zichzelf zeggen: “ik zondig nog wel eens”.

Het zijn serieuze christenen die in afhankelijkheid en in de kracht van de Geest bewust vanuit hun geloof leven en die ik alleen daarom al graag mag.

Gereformeerd als ik ben, is mij echter altijd ingeprent en goed bijgebleven dat er ‘slechts een klein begin van de gehoorzaamheid’ binnen mijn bereik ligt (H.C. zd. 44) en dat ‘zelfs mijn beste werken onvolmaakt en met zonde bevlekt zijn’ (H.C. zd. 24)

S. de Jong ■

Inleiding

En - eerlijk is eerlijk - dat herken ik ook geregeld in mijn eigen leven.

Hoe vaak gebruik ik - bedoeld of niet - nét even de verkeerde woorden, wat gaan mijn gedachten zómaar weer een kant op die ik helemaal niet wil en wat ligt de zonde op de loer. Om nog maar helemaal niet te denken aan alles wat zich in mijn onderbewustzijn afspeelt?

Daarmee voel je je al snel voor een dilemma geplaatst: zijn mijn gesprekspartners zondiger dan ze van zichzelf menen of moet ik mij meer laten leiden door de Geest om niet in dat beginstadium te blijven hangen?

Voel ik me terecht thuis bij een ‘theologie van het kruis’ en zitten mijn gesprekspartners ernaast met een ‘theologie van de overwinning’?

Op dit punt wilde ik met het oog op ons gesprek graag wat duidelijkheid zien te krijgen. Het was voor mij wel duidelijk dat het weinig zin zou hebben om ervaringen uit wisselen.

In ieder geval zou dat niet de doorslag mogen geven.

Als ik een pasgeboren baby zie, roept dat bij mij een vertederend gevoel op.

Vanuit mijn eigen beleving zou ik nóóit komen tot de kwalificatie: ‘een in zonde ontvangen en geboren kind’.

Dat is een gelóófsstandpunt die de Bijbel, in dit geval Ps. 51, mij aanreikt.

Niet anders is het wanneer het gaat om het benoemen van het volgroeiende leven van een christenmens: het Woord van Góð zal daar de beslissende instantie moeten vormen.

Juist in dit verband schrijft Kuiper treffend:

‘Niet onze zielservaring, maar de Heilige Schrift onderwijst ons van de weg van de waarheid. Het dieplood van ons eigen zielsbesef duikt hoogstens even onder de oppervlakte,

terwijl Gods heilig, aldoordringend oog door al de wateren van onze ziel heen tot op de bodem boort. Wij worden lang niet alles gewaar, wat er in onze ziel omgaat; en wat we er nog van gewaar worden, doet zich aan ons besef zo vaak anders voor, dan het metterdaad toegaat.’

Waar kon ik in dit verband in de Bijbel beter te rade gaan dan bij ‘mister tweestrijd’ himself: Paulus.

De apostel die bij uitstek bekend is geworden door zijn existentiële verzuchting: ‘*Wat ik verlang te doen, het goede, laat ik na; wat ik wil vermijden, het kwade, dat doe ik*’ (Rom. 7:19).

Wat beoogde deze man toen hij met zijn vergaande uitspraak kwam? Bedoelde hij met zijn (pessimistische) kwalificatie het normale christelijke leven te typeren?

Had hij misschien het oog op de tijd vóórdat hij tot geloof kwam?

Geen eenduidige uitleg

Over cruciale bijbelteksten willen de meningen nogal eens uiteenlopen.

Een inventarisatie van uitleggingen laat zien dat dit óók bij Paulus’ verzuchting in Romeinen 7 het geval is.

De bijbeluitleggers die ik geraadpleegd heb en die zonder uitzondering als integere christenbijbeluitleggers te boek staan, verschillen nogal van mening in hun interpretatie van Paulus’ woorden.

Het belangrijkste verschilpunt betreft de vraag over wie Paulus het in Romeinen 7 heeft.

Heeft hij het over zichzelf óf doelt hij - met gebruikmaking van een stijlfiguur - op iemand anders?

En daaraan gekoppeld: bedoelt hij (de kern van) het christelijke leven te karakteriseren óf van het leven buiten Christus om?

Romeinen 7: de on(machtig) gelovige mens

Er zijn bijbeluitleggers die de verklaring van de apostel opvatten als een beschrijving van het leven van een ongelovig, niet wedergeboren mens, of in ieder geval niet standaard voor het leven van een gelovig, wedergeboren mens.

Van degenen die ik geraadpleegd heb zijn dat: Baarlink, Medema, Ouweneel, Ridderbos, Sanday & Headlam en Weiss.

Zo kiest Ridderbos met overtuiging voor het standpunt dat Paulus in Romeinen 7 de onmacht van het ik-buiten-Christus-en-de-macht-van-zijn-Geest bedoelt voor te stellen: 'Het is speciaal de door de wet geboeide zedelijke mens, met wie Paulus zich daarom zo gemakkelijk kan vereenzelvigen, omdat hij zelf ook eenmaal zo was. Die mens wordt hier beschreven in zijn strijd en nederlaag met de wet als bondgenoot en de zonde en het vlees als tegenstanders, in zijn hoge aspiraties en zijn volkomen falen.'

Baarlink schrijft: 'Romeinen 7 mag niet uitgelegd worden alsof daarin het christelijke leven beschreven zou worden. Deze identificatie heeft vaak genoeg demotiverend op de geloofsstrijd van christenen gewerkt en tot een verkeerde ootmoed verleid. Zodra echter een christen terugvalt in een leven dat 'beneden zijn (christelijke) stand' is en waardoor het verleden van een leven zonder Christus hem weer dreigt in te halen, zal hij zich kunnen herkennen in woorden, die eigenlijk niet voor hem bedoeld zijn. Wanneer hij echter weer verstaat wat het wil zeggen dat Christus zijn Bevrijder en Heer en dat de Heilige Geest de Vernieuwer van zijn leven is, dan zal het ook weer tot zijn bewustzijn doordringen, dat hij de taal van Romeinen 7 niet mag verwarren met de taal van het geloof in Christus en het door Hem bepaalde nieuwe heden.'

Ook voor Ouweneel hoort wat Paulus in Romeinen 7 beschrijft niet tot de standaardervaringen van een wedergeboren mens. Het gaat volgens hem in dit hoofdstuk wél over een wedergeboren christen, maar

één die helaas (nog) niet weet van de 'vrijmaking' door de Geest van God en van het leven door de kracht van Gods Geest: 'Paulus beschrijft ons hier een denkbeeldig geval, maar omdat hij het in de ik-vorm gedaan heeft, concluderen veel mensen zomaar oppervlakkig dat Paulus hier werkelijk ervaringen beschrijft die hij op het moment van schrijven had. En dat terwijl het duidelijk is dat Paulus zich verplaatst in de situatie van iemand die weet heeft van een nieuwe natuur, maar geen weet heeft - of wil hebben - van de ware krachtbron van waaruit die nieuwe natuur vruchten voor God kan gaan voortbrengen. Tot in uiterste consequenties tekent Paulus de situatie van zo'n persoon.'

Romeinen 7: de gelovige mens

Andere bijbeluitleggers zien de beschrijving in Romeinen 7 als een typering van het (kruisgerichte) leven van een christelijk, wedergeboren mens.

Deze uitleg kwam ik tegen bij: Bavinck, Bridges, Bruce, Van Bruggen, De Bruijne, Calvijn, Douma, Van Genderen & Velema, Greijdanus, Holwerda, Jager, Kamphuis, Keller, Kuyper, Van Leeuwen & Jacob, Packer, Schilder en Trimp. Zo schrijven Van Genderen & Velema: 'Romeinen 7:13-25 is de interne beleving van de strijd tussen tweeërlei dienst in het christenleven, het gaat hier om de tweespalt in het leven van een gelovige'.

Holwerda geeft als zijn uitleg van deze passage: 'Er is verandering gekomen: Christus heeft mij gekocht! Ik ben nu Zijn eigendom en niet meer dat van de zonde. Mijn innerlijk is door Zijn Geest omgezet, zodat het nu met de wet instemt. En dat niet maar achteraf, zoals vroeger, als het zich eenmaal bedrogen ziet. Neen, maar reeds bij voorbaat. En toch strookt het resultaat van mijn werk niet met mijn nu goed gerichte wil. Dat komt doordat de zonde zich nog niet helemaal teruggetrokken heeft, hoewel ze beslissend is geslagen. Ze levert nog nagevechten in mijn lichaam. Dat lichaam is wel niet meer eigendom van de zonde, maar

toch nog bezit van haar trawant, de dood. Zo bereik ik nog niet ten volle het goede. Neen, dikwijls is het resultaat nog verkeerd, ofschoon ik daar innerlijk toch niet meer achter sta.'

In dezelfde lijn schrijft Packer: 'De verzen 14-25 geven Paulus' ervaring met Gods wet weer op het moment dat hij dit schreef. Levend gemaakt in Christus verheugt zijn hart zich over Gods wet en wil hij doen wat goed en rechtvaardig is en wil hij die wet volmaakt onderhouden. Maar hij komt tot de ontdekking dat wat hij beoogt niet volledig kan nkomen. Als hij nagaat wat hij gedaan heeft, komt hij tot de conclusie dat hij tekort is geschoten. Daaruit trekt hij dan de conclusie dat die tegen God gerichte aandrang, de zonde, nog steeds in zijn eigen verdorven natuur woont, hoewel die wel ontroond is'.

Van tweeën één.

Er zijn dus twee lijnen te constateren in de uitleg van Romeinen 7. Nadere studie leert dat dit altijd het geval is geweest.

Pretorius, die een complete dissertatie heeft geschreven over de (geschiedenis van de) uitleg van Romeinen 7, laat gedocumenteerd zien dat de tweeërlei uitleg er altijd geweest is.

Achter de eerste lijn schaaften zich onder anderen: Chrysostomus, Origenes, Bucer, Westphal, Achelis, De Wette, Van Oosterzee, Maier en Otto.

Uitleggers in de tweede lijn waren onder anderen: Augustinus, Hiëronymus, Luther, Calvijn, Hodge, Philippi, Deismann, Van Andel en Zahn

Twéé lijnen dus, waarbij gezegd moet worden dat onder moderne exegeten de tweede lijn een uitzonderingspositie is gaan innemen. Nu is hiermee niets beslist. Aantallen zeggen niet zoveel. Het tellen van stemmen maakt nog geen waarheid. Het gaat - zoals gezegd - om de onderbouwing en de argumentatie vanuit de Bijbel. Toch kun je op grond van het voorafgaande al wel iets zeggen, vind ik.

Een zó'n belangrijk onderwerp als

de status van het christelijke leven kan en mag niet gebaseerd zijn op één enkele tekst waar de meningen ook nog eens over uiteen lopen. Om het spoor niet te mager te laten zijn, zal er vanuit het geheel van het Nieuwe Testament bredere bewijsvoering moeten worden geleverd. Maar om bij het begin te beginnen: ik denk dat Paulus in Romeinen 7 het oog heeft op het leven van een christelijk, wedergeboren mens. Een aantal argumenten zijn hierbij voor mij doorslaggevend.

Té positief over de ongelovige mens

Als men zoals op de eerste lijn stelt dat Paulus het in Romeinen 7 niet heeft over een christen maar over het leven-buiten-Christus is men - in bijbels perspectief - te positief over het leven van de mens na zijn breuk met God.

Die zou van zichzelf verklaren dat hij het goede wil doen en het kwade niet doen. In Romeinen 7 erkent hij immers: 'in plaats van dat ik doe *wat ik wil*, doe ik wat ik haat' (vs.15), 'het goede is in mij niet aanwezig en ik kan het ook niet' (vs.18) en: 'ik verlang weliswaar naar het goede maar laat het na, terwijl ik het kwaad dat ik probeer te vermijden, juist doe' (vs.19). Het is zelfs nog sterker.

De van-God-afgekeerde-mens zou ten aanzien van Gods wet op het standpunt staan dat het om een 'goede wet' gaat (vs.16) en hij er 'van binnen vol vreugde mee instemt' (vs.22). Zulke mensen ken ik niet en zo positief spreekt de Bijbel duidelijk niet over een ongelovige. Ook Paulus niet.

- In Ef. 2:3 bijvoorbeeld omschrijft hij mensen los van God als mensen die *zich laten beheersen door wereldse begeerten en alle zelfzuchtige verlangens en gedachten die opkomen, volgen*.
- In Ef. 4:17 karakteriseert hij heidenen als mensen 'met loze denkbeelden'. *In hun geest heerst duisternis en ze zijn vervreemd van het leven met God, omdat ze Hem niet kennen en hun hart voor Hem afgesloten hebben*.
- In Rom. 3:18 schrijft hij: *angst voor God kennen ze niet*.

- 1 Kor. 2:14 klinkt het uit zijn mond: *ze aanvaarden niet wat van de Geest van God komt, want voor hen is het dwaasheid*.
- In Fil. 2:13 schrijft Paulus dat God het is die *zowel het willen als het handelen bij mensen teweegbrengt*.
- In Tit. 3:3-7 karakteriseert hij ze als: *slaven van allerlei begeerten*.
- En in Rom. 8:7 heeft hij het over: *vijanden van God*.

Té positief over de gelovige mens

Als men op de eerste lijn stelt dat Paulus' negatieve kwalificaties niet passen bij het leven van een christen, staat dit haaks op soortgelijke kwalificaties die de Bijbel elders met betrekking tot een christenleven gebruikt.

- De negatieve toonzetting waarmee Paulus in Romeinen 7 zich over zichzelf uitlaat, sluit bijvoorbeeld nauw aan bij hoe hij elders over zichzelf schrijft en bij zijn persoonlijke ervaringen. In 1 Kor. 9:26 bijvoorbeeld heeft Paulus het over zichzelf als iemand die zichzelf traint: *hij hardt zichzelf en oefent zich in zelfbeheersing*. In Fil. 3:12 typeert hij zichzelf als iemand die *wel op weg is maar het punt waar hij moet uitkomen duidelijk nog niet bereikt heeft* en in 1 Tim. 1:15 als: *de eerste onder zondaars*, in Ef. 3:8 als: *de allerminste van alle heiligen*.
- In Hand. 15:39 horen we van grote onenigheid onder broeders van wie de wedergeboren Paulus er één was.
- Parallel aan Romeinen 7 wordt door Paulus bijvoorbeeld in Gal. 5:16 het christelijke leven getekend als een leven van innerlijke strijd als werkelijkheid in het leven tussen wat je als gelovige van jezelf najaagt (o.a. zedeloosheid, jaloezie en geruzie) tegenover wat de Geest verlangt (o.a. liefde, vreugde, geduld en zelfbeheersing). Diezelfde tekening van het christelijke leven als strijd tref je aan in zijn oproep aan de gemeente in Efeze: *Trek de wapenrusting van God aan om stand te kunnen houden tegen de listen van de duivel. Onze strijd is niet gericht*

tegen mensen (Ef. 6:12) en aan Timoteüs: *strijd de goede strijd van het geloof* (1 Tim. 6:12).

- De indringendheid waarmee Paulus in Romeinen 7 over de zonde in een gelovig mensenleven spreekt, spoort met hoe hier elders in de Bijbel over wordt geschreven. Steeds weer worden zonden in het leven van gelovigen signaleerd. De christenen in Korinte worden door Paulus betiteld als *mensen van en gebonden aan deze wereld* en als *kinderen in het geloof* (1 Kor. 3:1-3). In Galatië zijn ze *verhinderd de waarheid te blijven volgen* (Gal. 5:7). In Gal. 2:11 signaleert Paulus *verwerpelijk gedrag en huichelarij* bij niemand minder dan de wedergeboren Petrus en Barnabas. Zijn oproep in Rom. 6:12 bijvoorbeeld: *laat de zonde niet heersen over uw sterfelijk bestaan*, laat zich moeilijk denken zonder de permanente aanwezigheid van de zonde in het leven van een wedergeboren christen. Ook zijn vermaan aan de christenen in Efeze en Kolosse (*spreek de waarheid tegen elkaar, geef de duivel geen kans, laat alleen maar goede en waar nodig opbouwende woorden over uw lippen komen, maak Gods heilige Geest niet bedroefd, laat alle wrok en drift en boosheid varen, vergeef elkaar, u moet alles wat slecht is opgeven en zich kleden in innig medeleven, in goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld, doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Heer Jezus* (4:25-32; 3:5-17) treft alleen maar doel als het geadresseerd is aan mensen die de kracht van de zonde bij zichzelf en bij broeders en zusters maar al te goed kennen. De werkwoordsvormen waarin deze oproepen staan, slaan ook vrijwel altijd op een proces of op iets waarvoor je je telkens weer inzet.
- De manier waarop Paulus in Romeinen 7 over het leven van een gelovige schrijft, komt overeen met hoe elders in de Bijbel daarover gesproken wordt. Met een keur aan bijbelteksten toont Bavinck dit voor het Oude Testament aan: 'De mensen zelf worden overal als zondaren getekend; niet alleen het geslacht vóór

de zondvloed en alle heidenen en goddelozen, maar ook het volk Israël; en onder dat volk worden ook van de vromen vele zonden verhaald, van de aartsvaders, Mozes, Job, Davis, Salomo enz., ja het zijn juist de vromen, die, ook waar ze overtuigd zijn van het rechtvaardige van hun zaak, toch in ootmoedige schuldbelijdenis voor God neervallen en om ontferming en vergeving smeken, Ps. 6: 25; 32; 38; 51; 130; 143; Neh. 9:33; Jes. 6:5; 53:4-6; 64:6; Jer. 3:15; Dan. 9:5'.

En in het Nieuwe Testament is het niet anders. Andere bijbelschrijvers blijken niet minder negatief over zonde in een christenleven te schrijven dan Paulus in Romeinen 7. Johannes bijvoorbeeld schrijft: *Als we zeggen dat we de zonde niet kennen, misleiden we onszelf en maken we Jezus tot een leugenaar* (1 Joh. 1:8-9). Ook geeft hij aanwijzingen wat te doen als iemand zijn broeder of zuster een zonde ziet begaan (1 Joh. 5:16). De schrijver van de Hebreeënbrieff heeft het over *de last van de zonde waarin we steeds weer verstrikt raken* (12:1) en Jakobus schrijft klip en klaar: *Hoe vaak struikelen we niet allemaal!* (3:2).

Hoe er door hen geschreven wordt over schuld en zonde die een christen blijven achtervolgen, past ook naadloos bij de inhoud van 'het Onze Vader' waarin de Here Jezus, pal na de bede om dagelijks brood, de bede om vergeving opneemt: *'vergeef ons onze schulden'* (Mt. 6:12).

Grammaticale bezwaren

De uitleg zoals de eerste lijn die voorstaat waarbij men Romeinen 7 opvat als een beschrijving óf niet van Paulus óf van Paulus' leven vóór zijn bekering, stuit tenslotte op grammaticale bezwaren.

In de eerste plaats spreekt Paulus in de desbetreffende passage voortdurend in de eerste persoon enkelvoud. Als Paulus het in zijn brieven over 'ik' heeft gaat het altijd over hemzélf. Nergens gebruikt hij de ik-vorm als een personificatie van een andere persoon. Verder komt

men met die opvatting in strijd met het feit dat Paulus in vs. 14-25 doorlopend en zonder uitzondering de tegenwoordige tijd gebruikt. Als hij het oog had op het verleden en dacht aan zijn onbekeerde leven, zou hij zeker de verleden tijd hebben gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan hoe de apostel in Galaten 1 en 2 als hij zijn verleden beschrijft steeds de verleden tijd gebruikt.

Als laatste, de uitroep van Paulus in Romeinen 7 *Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood?* staat in de toekomstige vorm en kan dus alleen maar slaan op de verlossing door de Here Jezus bij zijn terugkeer naar deze aarde. De situatie van het goede willen maar niet doen dat hij in het gedeelte hieraan voorafgaande heeft geschetst, komt dus pas dan tot een einde. Tot zolang zal de zonde ons parten blijven spelen. De tijd tot aan Jezus' terugkeer wordt ook steeds zó gekarakteriseerd. De Bruijne: 'Het is een tijd van lijden. Bij de terugkomst begint de heerlijkheid (vgl. Rom. 8:18). Nu moeten wij Jezus volgen in zijn 'verdrukkingen'. Straks mogen wij het koninkrijk ingaan (Hand. 14:22). Nu is het de tijd van de grote verzoeking, waarin de duivel meer kracht mag ontplooiën dan ooit. Straks komt de overwinning op zijn macht (Marcus 13:19,20). Zo zal God ons, 'na een korte tijd van lijden' nu, straks 'volmaken' (1 Pet. 5:8-10).'

Conclusie

Op grond van hoe Paulus in Romeinen 7 en hoe de Bijbel elders over het christelijke leven schrijft, trek ik de conclusie dat het leven van een wedergeboren christen gestempeld blijft door de zonde.¹ Deze zonde voert weliswaar geen heerschappij over hem en krijgt hem niet in haar ban, maar ze woont wel bij hem in en steekt telkens de kop op.² Of, zoals Tim Keller het zegt: 'Er zal altijd tweestrijd zijn in het hart van een gelovige. Het zondige deel, dat in de Bijbel 'het vlees' wordt genoemd, is egocentrisch en stelt het eigen geluk in het middelpunt. Het andere deel, dat in de Geest wil leven, stelt God centraal en zoekt

Zijn gerechtigheid en waarheid.'

Toch is hiermee over Romeinen 7 niet alles gezegd.

Zoals het hier staat kan het zelfs ook zomaar tot verkeerde gedachten en scheefgroei leiden.

In een volgend artikel wil ik er daarom graag nog wat meer over zeggen.

Ds. Sieds de Jong is predikant van de Gereformeerde Kerk te Assen-Kloosterveen.

Noten

1. Voor bredere argumentatie kan men terecht bij: Kuyper (z.j. :146), Van Bruggen (2006:256), Van Leeuwen & Jacobs (1932:132), Jager (1978:124), Packer (1984:259), Velema (1978:77) en: De Bruijne (1996:92).
2. Van Bruggen (2006:110) wijst er in dit verband op dat Paulus voor de zonde in zijn leven niet het werkwoord 'heersen' (basileuein) gebruikt (7,17.20), maar 'wonen' (oikein).

Literatuur

- Dr. H. Baarlink, *Romeinen I. Een praktische bijbelverklaring*. In: Tekst en toelichting. Kampen 1987.
- Dr. H. Bavinck, *Gereformeerde dogmatiek*. dl. IV. Kampen 1930.
- Jerry Bridges, *Heiliging*. Apeldoorn 1996.
- F.F. Bruce, *The epistle of Paul to the Romans. An introduction and commentary*. Grand Rapids,
- Dr. Jakob van Bruggen, *Romeinen. Christenen tussen stad en synagoge*. In: Commentaar op het Nieuwe Testament. Derde serie. Kampen 2005.
- A.L.Th de Bruijne, *Romeinen 7: pionierswerk nodig?* In: *De Reformatie* jrg. 72, 1996, nrs. 5-7.
- Johannes Calvijn, *Verklaring van de Bijbel. Zendbrieven dl. I*.
- J. Douma, *Christelijke ethiek*. dl. I. Kampen 1999.

Geref. Kerkboek 2006 gezang 169:

‘Van God nooit losgekomen’

Gezang 169, ‘Van God nooit losgekomen’, is een van de zogenoemde hertaalde Bachkoralen van Ria Borkent. Deze ‘Bachkoralen’ zijn Duitse kerkliederen waar Bach ooit een vierstemmige koraalstemming bij schreef, met oog op gebruik in cantates e.a.

A. de Heer ■

In opdracht van de EO hertaalde Ria Borkent in de negentiger jaren van de vorige eeuw een groot aantal van deze gezangen. Tachtig daarvan werden gepubliceerd in *Een vleugje eeuwigheid* (Kampen 1998), een ander deel wacht nog op uitgave. ‘Van God nooit losgekomen’ is daar een van.

‘Van God nooit losgekomen’ gaat terug op ‘Von Gott will ich nicht lassen’, een lied van Ludwig Helmbold (1532-1598). Deze Helmbold was een van de Duitse kerklieddichters uit de generatie ná Luther. Hij woonde en werkte in Thüringen, om precies te zijn in Mühlhausen en Erfurt. Mühlhausen was zijn geboorteplaats en, na studie in Leipzig en Erfurt, ook de stad waar hij zijn eerste werkkring vond. Na een vervolgstudie werd Helmbold hoogleraar filosofie in Erfurt. Daar raakte hij verweekeld in de tegenstellingen tussen rooms-katholieken en protestanten en dat leidde tot zijn ontslag (1570). Hij keerde terug naar zijn geboortestad, studeerde theologie en werd uiteindelijk predikant. Helmbold was een van de belangrijke dichters van zijn tijd en zijn regio. Hij schreef vooral Latijnse dichtwerken en daarnaast ook Duitstalige teksten: berijmde bijbelpassages, een berijming van Luthers *Catechismus* en de Augsburgse Confessie, et cetera. In 1566 al verleende Keizer Maximilian II hem, op de rijksdag te Augsburg, een officiële bekroning als dichter.

Pest

Helmbold leefde in een roerige tijd. Religieuze en politieke tegenstellingen leidden tot onrust, oorlogen en slechte economische omstandigheden. Bovendien werd Erfurt enkele malen getroffen door de pest; in 1563 kostte dat het leven aan c.a. 4.000 mensen, in 1597 aan een kleine 8.000 mensen, meer dan een derde deel van de bevolking. De pestepidemie van 1563 bracht Helmbold tot het dichten van ‘Von Gott will ich nicht lassen’; hij gaf het mee aan vrienden die de stad verlieten, op de vlucht voor de

pest.

‘Von Gott will ich nicht lassen’ is een lied over vertrouwen. Strofe 3-5 luiden:

*Auf ihn will ich vertrauen
in meiner schweren Zeit;
es kann mich nicht gereuen,
er wendet alles Leid.*

*Ihm sei es heimgestellt;
mein Leib, mein Seel, mein Leben, sei Gott dem
Herrn ergeben;
er schaffs, wies ihm gefällt!*

*Es tut ihm nichts gefallen,
denn was mir nützlich ist.
Er meints gut mit uns allen,
schenkt uns den Herren Christ,
sein’ eingebornen Sohn;
durch ihn er uns bescheret,
was Leib und Seel ernähret.
Lobt ihn ins Himmels Thron!*

*Lobt ihn mit Herz und Munde,
welchs er uns beides schenkt,
das ist ein selge Stunde,
darin man sein gedenkt;
denn sonst verdirbt all Zeit,
die wir zubringen auf Erden.
wir sollen selig werden
und bleibn in Ewigkeit.*

De inhoud van het lied is typerend voor Duitse kerkliederen uit de roerige en onzekere tweede helft van de 16de eeuw; Godsvertrouwen, troost en uitzicht op het eeuwige leven zijn belangrijke thema’s.

Hertalen

Ten aanzien van haar vertaling tekent Ria Borkent aan: *Vertalen is nooit alleen maar vertalen, dat zou om meerdere redenen een onzingbaar geheel opleveren. Het is met behulp van de tekstelementen uit het origineel, en in geestelijke samenspraak (en soms tegenspraak) met de dichter van destijds, komen tot een nieuwe verwoording van het lied voor de gemeente van vandaag.* Gezang

169 is nog altijd een lied van Godsvertrouwen, maar waar het in Helmbolds tekst vooral gaat over Gods kracht in moeilijke omstandigheden richt Borkent zich op 'de grote hulpverlener', Jezus Christus (str. 3). *In mijn lied heb ik de persoon van onze Heer Jezus de centrale plaats gegeven: het middelste couplet (oorspronkelijk couplet 4), wat begint met een in herinnering roepen van de bekende tekst uit Titus: 'de genade van God is verschenen, heilbrengend voor alle mensen' (Titus 2: 11). Dit werd ingegeven door de Duitse regels: 'Er meint es gut mit uns allen, schenkt uns den Herren Christ, seinen lieben Sohn.*

In plaats van de oorspronkelijk 9 strofen schreef Ria Borkent er 5. Het eerste couplet sluit aan bij Helmbolds eerste, het tweede bij Helmbolds derde. Drie en vier zijn gericht op Christus en vijf komt overeen met Helmbolds negen. Bij het eerste couplet schrijft Borkent: *De opening benoemt Gods werk: hij houdt een mens vast, en die kan daarom niet van hem loskomen, gegrepen als hij is door Gods handelen met hem, en zijn beloften voor hem. En bij het laatste: Het laatste couplet in het origineel noemt Vader, Zoon en Geest, met hun werk: schepping, genade en geloof. Hierbij heb ik de tekst uit Hebrreeën 11 aangehaald: 'Het geloof nu is (...) het bewijs van dingen die men niet ziet' (in die tijd via de NBG 1951).*

Het valt op dat zicht op de eeuwigheid een belangrijke rol speelt in Borkents tekst. In str. 1 gaat het al over 'het beloofde land' (r. 3 en 4), in 2 over de 'voorlopigheid' van het nu. Strofe 3 is op Christus gericht en in 4 wordt dat uitgebouwd naar de wederkomst. In het laatste couplet is ten slotte sprake van de 'ongezien dingen' waarvan het geloof het bewijs is en waarin de Geest ons zal binnenvoeren. Al gaat het hier nog over de ongeziene dingen, door het voorgaande resoneert hier wel mee dat het ongeziene eens gezien zal zijn.

Gebruik

In het register op liturgisch gebruik in het Geref. Kerkboek 2006 (p. 882-884) is gezang 169 te vinden in de rubrieken 'openbare geloofsbelijdenis', 'dagelijks leven-gebed', 'ziekte' en 'geloofsleven-twijfel, angst, vertrouwen'. Daarnaast kan gedacht worden aan gebruik in combinatie met zondag 1 van de Heidelbergse Catechismus, evenals aan zondag 7 (str. 1, 3 en 5), 10 (Str. 1, 2 en 5), 11 (strofe 1, 3, (4) en 5).

Melodie

Linksboven de melodie van gezang 169 is de vermelding 'wijze: Une jeune fillette' te vinden. Dat wijst op de herkomst van de melodie; oorspronkelijk werd het gezongen bij een lied onder die titel, te vinden in de bundel *Recueil de plusieurs chansons diveses en trois parties* (Lyon 1557). De eerste van de jaartallen rechtsboven de melodie wijst op die bron. De tweede aanduiding rechtsboven, 'Geistlich Erfurt 1563' wijst op de publicatie van 'Von Gott will ich nicht lassen', een combinatie van tekst en melodie die laat zien dat de melodie ook voor geestelijke teksten werd gebruikt - overeenkomstig de gewoonten van de tijd. De melodie is een *allemande*, een rustige dans in een tweedelige maatsoort, bespiegeld van karakter. De melodie staat in de hypo-dorische modus en is geschreven in de barvorm. Ze moet worden gezongen in een rustig tempo, vanuit de halve noot.

De melodie is ook te vinden bij de liederen 107 en 126 uit het *Liedboek*, beiden vrijgegeven voor gebruik. Zettingen en bewerkingen voor orgel zijn te vinden in de begeleidings- en andere bundels bij het *Liedboek*. In de orgelliteratuur zijn verder bewerkingen te vinden onder de titel 'Von Gott will ich nicht lassen', en ook onder 'Mit Ernst, o Menschenkinder'.

Anje de Heer is musicus en publicist liturgie en kerkmuziek. Zij verzorgt voor de deputaatschappen Eredienst en Kerkmuziek het Steunpunt Liturgie.

Minicatalogus

● DVD / Video

79 **"Gereformeerd bijbellezen"**
Ds. J. Klapwijk legt tijdens een kringvergadering uit wat dit betekent.

80 **DVN-dag 2006** - Impressie van deze dag.
Thema "In de ban van De Bron."

81 **Schooldag 2006 Jongerenbijeenkomsten**
'Shocking confession?!' Ds. G. Hutten, samenzang, bijbelquiz en stellingen.

● CD

2470 **Jubileumconcert Canticum Novum**
Rotterdam - Pelgrimsvaderkerk

2459 **Schooldag Orgelconcert Bovenkerk**
Ab Weegenaar speelt op het hoofdorgel van de Bovenkerk.

2443 **Concert met als thema 'Schepping'**
Gospelkoor 'Rejoice' en kinderkoor 'Mirakel' zingen het scheppingsverhaal.

Bestellen?
Bel: 038-42 70 448 of mail naar lpb@gbouw.nl.
Ook voor een volledige catalogus kunt u bellen,
of kijk op www.luisterpost.nl

Voor elkaar!

Luisterpostbralelectah

Geloofwaardig opvoeden?

onderwijs en
opvoeding

Wat is het doel van de opvoeding van je kinderen? Waar leef je voor? Waardoor laat ik mijn keuzes bepalen voor mijn kinderen? Wat is werkelijk goed voor ze? Wat is eigenlijk mijn visie op de opvoeding?

J.J.D. Baas ■

Rust, reinheid en regelmaat was het aloude opvoedingsadvies van dr. Spock. Woorden die van wijsheid getuigden en in de praktijk van alledag maar al te waar bleken. Dat gold niet alleen voor lang vervlogen tijden. Het blijken nog steeds belangrijke voorwaarden voor een evenwichtige opvoeding.

Vandaag staan vooral de rust en de regelmaat onder druk. Ouders lijken bezig met hun eigen leven: carrière, kerk, sport. Er is dan niet zo veel tijd meer over voor de kinderen. De tv, de computer en het schijnbaar steeds hogere tempo van het leven, ze werken ook niet bevorderend voor de rust. Door de druk op de rust, neemt ook de regelmaat af.

Het lijkt wel alsof ouders wel aanvoelen dat ze tegenover de aandacht voor hun eigen leven, wel iets moeten stellen in het belang van hun kinderen. Ze proberen de kwaliteit van het moment dat ze samen met hun kinderen zijn op te voeren. Er moeten dan in elk geval altijd leuke dingen gedaan worden. Op die manier stroomt ook de agenda van de kinderen vol. Misschien wel wat gechargeerd, maar in een aantal gevallen gaat het toch wel erg lijken op de geschetste situatie.

Vragen

Hoe kun je in deze tijd een goede koers varen? Hoe kun je opvoeden als gelovige in een tijd, waarin zoveel nieuwe vragen op je af komen. Een paar voorbeelden: kan ik mijn kinderen laten spelen met mohammedaanse kinderen uit de buurt? Hoe ga ik om met mijn gescheiden zus en haar kinderen? Bij ons in de straat woont een homo-echtpaar, hoe beantwoord ik de vragen van mijn kinderen daar over. Onze vrienden gaan zondags regelmatig naar de diensten in de evangelische gemeente, ze komen daar met hun kinderen erg enthousiast vandaan. Ik zit zelf ook niet zo lekker in mijn eigen kerk. We zijn zo duur gaan wonen, dat we allebei wel bijna fulltime moeten werken om het betaalbaar te houden. Ik heb er vaak een vaag schuldgevoel bij als ik de kinderen naar de kinderopvang breng. Maar dat moffel ik zo goed mogelijk weg onder mijn smoezen.

In hoeverre moet ik leiding geven in de opvoeding? Hoe ver reikt mijn gezag? Waar haal ik het recht vandaan mijn kind de weg te wijzen? Ben ik dan zoveel beter dan mijn kinderen, weet ik het soms beter? Hoe praat je met je kinderen over de liefde van God, terwijl er zoveel ellende op deze wereld onze huiskamers binnenstroomt.

Hoe kun je in deze tijd richting geven aan je opvoeding? Hoe wijs je kinderen de juiste weg?

Richting

In deze tijd is er sprake van veel onzekerheid bij opvoeders. Ouders hebben op veel punten vooral behoefte aan bevestiging. Is dit de goede richting voor mij en voor mijn kind? Doe ik het zo goed? Mag ik dit van mijn kind vragen? Die onzekerheid zal voor een deel veroorzaakt worden door het feit dat gezinnen tegenwoordig veel op zichzelf aangewezen zijn. Vroeger woonden mensen vooral familieverbanden, zoals dat nu nog een beetje te zien is in plaatsen als Staphorst en Spakenburg. Je voedde op te midden van je familie. Je keek het in feite af van hen. Door de mobiliteit en de daaruit voortvloeiende individualisering, wonen gezinnen tegenwoordig op zichzelf. We schermen ons gezin in veel gevallen ook af. Het is privé en daar moeten anderen zich niet mee bemoeien. En het lijkt alsof anderen geen problemen hebben met het opvoeden. Dan schaam jij je er toch voor te zeggen dat je het allemaal niet zo zeker weet. Dat je er aan twijfelt wat goed is voor je kind. Of je op dit moment wel de juiste stappen zet.

Anderzijds verandert er in deze tijd ook zoveel. In de wereld om je heen, in de kerk. Het lijkt wel alsof niets meer zeker is. Alle vastigheid lijkt te verdwijnen.

Door het afschermen en het niet bespreekbaar maken van jouw vragen en onzekerheden, kom je er ook niet achter dat veel opvoeders met dezelfde vragen rond lopen als jij.

Je zou kunnen stellen dat de onzekerheid bij opvoeders in stand wordt gehouden door de individualistische instelling van deze tijd. Terwijl er juist nu behoefte is aan een duidelijke

lijke richting waarin de opvoeding zich zal moeten begeven. Met name vanuit de bijbelse visie zal een richting moeten worden aangegeven. Die richting zal moeten leiden tot een mensvisie. Hoe kijk je tegen mensen aan? Waarom heeft God kinderen aan je toevertrouwd? Wat is zijn doel met hen?

Visie

Waarom leef je? Dus waarom leeft je kind? Als je antwoord op die vraag kunt geven, heb je in feite je visie neergelegd.

Een gelovig mens zal vanuit de bijbelse visie als antwoord op deze vraag meestal iets zeggen dat neerkomt op: leven tot eer van God. En dat is natuurlijk uit bijbels oogpunt, het enig juiste antwoord. Het zegt heel kort en bondig wat de zin van het leven is. Maar nu komt de

het lijkt alsof anderen geen problemen hebben met het opvoeden

lastige vervolgvraag: wat bedoel je daar nu eigenlijk mee? Wat is dat 'leven tot eer van God'? Hoe doe je dat? En hoe pas je dat toe in de opvoeding?

God eren wil zeggen dat je leeft, zoals je door Hem bedoeld bent. Hij heeft je met zeer veel zorg geweven in de moederschoot (Ps. 139). Hij weet precies wat Hij in je gelegd heeft. Welke bijzondere, maar ook welke algemene eigenschappen Hij je mee gegeven heeft. Er gebeurt niets bij toeval. De God die zelfs het aantal haren op je hoofd kent en er geen van ter aarde laat vallen, zonder zijn wil, weet ook precies wat Hij je aan mogelijkheden heeft meegegeven.

Die moeten eruit komen. Dan leef je zoals je door Hem bedoeld bent. Dan eer je Hem. Dan kan Hij van je genieten.

Ouders en andere opvoeders hebben als taak de kinderen tot dat doel te brengen. Dat vraagt daarom van opvoeders eerst de tijd te nemen, om te ontdekken wat God in je kind heeft gelegd. Daarvoor moet je je kind leren echt kennen, je in je kind verdiepen. Dat vraagt tijd, geduld en openheid.

Dan heb je misschien nog geen antwoord op de vragen die hierboven gesteld zijn. Hoe je je kind helpt te leven in deze tijd. Maar dan is de basis in elk geval bekend.

Relatie

Je bent op zoek naar de richting voor de opvoeding van je kind, daar heb je anderen bij nodig. En dan gaat het niet dadelijk om de opvoedings-experts, maar juist om de andere ouders om je heen. Opvoeden doe je samen, in de gemeenschap van de kerk, in je buurt, door er met elkaar over in gesprek te zijn.

Samen nadenken over de richting waarin we leven. Dat vraagt als voorwaarde dat er in de basis een relatie is met de ander. En een relatie aangaan en onderhouden vraagt nu eenmaal tijd. En daar hebben we nu net weer niet te veel van in voorraad. We hebben haast: ik zit nu met een vraag en daar had ik het liefst gisteren al een antwoord op gehad.

Om richting te kunnen en willen geven aan de opvoeding, om je kind te kunnen leiden naar het doel, is

gesprek met anderen onmisbaar. Samen nadenken: hoe sta jij in deze tijd? Welke visie heb jij op de levensvragen? Welke levensdoelen hebben jij en ik gezamenlijk?

Gespreksgroepen

Binnen de kerkgemeenschap lijken me vandaag de dag opvoedingsgespreksgroepen een must: samen nadenken, elkaar stimuleren, ondersteunen en opbouwen. In die groepen samen ontdekken hoe Gods plan er uitziet: Hij heeft de hemel en de aarde geschapen. Door de zondeval is het helemaal mis gegaan. Maar Hij heeft een herschepping beloofd. Daarheen is Hij onderweg. Sterker nog: Hij is al begonnen met die herschepping. Jij en je kind zijn door de doop in Christus ingelijfd. Je bent in Christus rechtvaardig verklaard voor God. Dat geldt ook voor je kind. Door de Geest mag je je wortels laten groeien in de liefde van Christus (Ef. 3:17). Daardoor sta je steeds vaster. Want de wortels komen steeds dieper. Dat krijgt als gevolg de levensheiliging. Je gaat steeds meer beseffen dat je niet meer van jezelf bent, maar dat Christus in je leeft. (Gal. 2:20). Waar jij bent is Hij.

Samen nadenken over de richting waarin je leeft, waarin je opvoedt.

Zoals het ook in Ef. 4:15 e.v. staat: Dan zullen we, door ons aan de waarheid te houden en elkaar lief te hebben, samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus. Vanuit dat hoofd krijgt het lichaam samenhang, en wordt het ondersteund en bijeengehouden door alle gewrichtsbanden.

Als je je gewrichten soepel wilt houden, moet je trainen. Dat geldt ook voor het lichaam van Christus. Opvoeden vereist daarom investeren. Investeren in je eigen leven als kind van God. Investeren in tijd om je kind beter te leren kennen, en om met anderen door te praten over de vragen van deze tijd.

Opvoeden begint bij?

Laat nog eens gezegd zijn hoe belangrijk de doop voor jou en je kind is. Daarmee laat je zien: het is niet mijn keuze, maar Gods keuze voor mij, voor mijn kind. Hij wilde je in het lichaam van Christus hebben. Daarvoor is overigens één doop voldoende. God heeft het beloofd, en dan staat het eens en voorgoed vast. Zijn beloften zijn daarin niet afhankelijk van jouw daden.

- Daarom begint de christelijke opvoeding altijd bij Hem. Hij is begonnen met jou! Laat die basis steeds opnieuw tot jezelf doordringen. Daarom is het als christenopvoeder van belang je eerst bewust te zijn van je eigen positie. Dat helpt je ook antwoorden vinden op lastige vragen van deze tijd. Hoe ga ik om met mijn moslimbuurman? Hoe zou Jezus omgaan met dat homopaar in de straat? Enz.

- Opvoeden begint ook met het bepalen van je eigen positie in het koninkrijk van God. Hoe is het mogelijk dat ik daar deel van mag uitmaken?

Dat brengt je bij de genade en de verlossing door Jezus bloed. Dat maakt je ook mild in de opvoeding: het ene kind dat van genade leeft, mag het andere opvoeden.

- Opvoeden begint dan ook bij het kruis. Daar waar je verlossing werd gerealiseerd. Het kruis druipt tegen alles wat normaal genoemd wordt in. Het leven werd verkregen door de dood van Eén. De schandpaal werd voor wie gelooft tot ereken. Je kruis op je nemen in de opvoeding wil zeggen, dat je soms tegen de stroom in moet roeien en een andere weg moet wijzen die misschien een

- stuk lijden met zich meebrengt.
- Opvoeden begint ook bij het gebod van God. Gods gebod zegt dat vader en moeder geëerd moeten worden, opdat je dagen verlengd zullen worden. Dat betekent voor ouders dat ze dan ook verplicht zijn de weg naar het leven aan te wijzen en voor te leven. Denk daarbij aan de opdracht uit Deuteronomium 6: Prent het je kinderen in. Vertel het ze als ze opstaan, als je met ze aan tafel zit, als je met ze onderweg bent, ze weer naar bed brengt. Ouders durf in de opvoeding voorop te gaan. Want dat is de plaats die God je gewezen heeft. Kinderen zijn geschapen met een natuurlijke behoefte aan leiding. Geef ze die dan ook. Wees een herder in je gezin, onder de grote Herder. Laat in jouw stem die van de Goede Herder herkend worden.

Geloofwaardig opvoeden

De aanleiding voor dit artikel was een boek dat onder de titel *Geloofwaardig opvoeden* is uitgegeven. De uitgave is gedaan onder verantwoordelijkheid van het ICS, forum voor geloof, wetenschap en samenleving en 'Sensor' een organisatie voor Christelijke bezinning. Het boek kreeg als ondertitel mee: op zoek naar richting en ruimte. Onder redactie van Tirza van Laar-Jochimsen, Jan Marten Praamsma en Judith Gerkema-Mudde is een aantal zeer lezenswaardige artikelen

verzameld rond het bovengenoemde thema. De bedoeling is dat de lezer zich oriënteert op de vragen rond de christelijke opvoeding in deze tijd. Het is vooral achtergrondinformatie om mensen die over deze vragen nadenken de nodige houvast te bieden.

De redactie sluit zich aan bij wat Piet van der Ploeg in 1985 in zijn onderzoeksrapport 'Het lege testament' concludeerde: de oudere generatie wist niet meer, wat ze over te dragen had. Men wist niet meer waar het nu werkelijk over ging. Hoe is dat nu? We menen onze kinderen het beste te geven in deze welvaartstijd. Volledig verantwoord speelgoed, educatieve uitstapjes etc. Ouders stappen dadelijk naar de expert als ze menen te bespeuren dat er met hun kind iets niet volgens verwachting verloopt. Maar waar je je kind heen moet leiden, wat is hun levensdoel? Als je die vraag stelt, blijft het vaak angstig stil.

Een schrijfster in het boek geeft aan dat 'opvoeden een normatieve praktijk is, waarin we kinderen sowieso vormen, richting geven, of we dat nu leuk vinden of niet. Altijd zullen kinderen zich aan ons spiegelen en ons op de een of andere manier als voorbeeld nemen. Auteur Pieter Vos zegt dat het van het grootste belang is dat we onze eigen traditie goed kennen, als we werkelijk met mensen in gesprek willen komen van andere tradities. Het is een voorwaarde om met de ander in gesprek te komen,

dat je eerst je eigen verhaal duidelijk zult moeten hebben.

Andere schrijvers en schrijfsters komen daarbij o.a. tot de volgende conclusies: daarom is het zo belangrijk dat kinderen een perspectief vanuit het gezin meekrijgen. Een warm thuis is zo belangrijk voor een goed functioneren in deze tijd. Geborgenheid en gevoel voor veiligheid zijn essentieel voor ontwikkeling. Bovendien heeft het kind behoefte aan perspectief. Kortom een kind heeft behoefte aan ouders! Aan ouders die echt en authentiek zijn. 'Geloofwaardig opvoeden wil bovendien zeggen: een opvoeding bieden die het geloof waaruit je leeft waardig is. Geen 'leeg' testament voorhouden.

Het is van het grootste belang dat ouders niet net doen alsof, maar echt zijn. Dan moet je als ouder ook zelf goed weten van waaruit je gelooft.

Van harte aanbevolen.

N.a.v. *Geloofwaardig opvoeden*, Tirza van Laar-Jochimsen e.a. 90 pag. uitg. De Vuurbaak, ISBN -10: 90 5560 356 2. ook te bestellen bij het ICS: via www.icsnet.nl of 030 2262000

Jetze Baas is regiodirecteur van de Gereformeerde Schoolvereniging Veluwe Plus.

uit de kerken

Beilen i.c.m. Hooghalen - beroep aangenomen: D.S. Dreschler te Lemele-Lemelerveld

Hengelo (Ov.: tweede predikantsplaats) - beroep aangenomen: M.A. Dronkers te Groningen-Helpman

Nagele i.c.m. Marknesse - beroepen: H.A. Speelman te Zwartsluis

De SGJ biedt intensieve ambulante kind en gezinsbegeleiding met logeeropvang aan gezinnen met kinderen die tussen de zes en achttien jaar oud zijn en een lichte verstandelijke beperking (IQ 60-90) hebben, waarbij sprake is van gedragsproblemen ten gevolge van bijvoorbeeld ASS, ADHD of hechtingsproblemen. Op basis van een PGB kan de SGJ deze ambulante begeleiding en logeeropvang aanbieden.

Steeds meer christelijke ouders maken gebruik van gezinsbegeleiding en logeeropvang. Om aan de groeiende vraag van logeeropvang te kunnen voldoen, zoekt de SGJ nieuwe logeerouders.

Logeeropvang is opvang in gezinnen voor kinderen in hun vrije tijd; na schooltijd, doorweeks, in weekenden en in vakanties. Logeeropvang is gericht op begeleiding en invulling van vrije tijd en is in eerste instantie niet gericht op opvoeding. Uiteraard worden opvoed- en gedragsregels gehanteerd die gelden in het logeergezin.

Heeft u ook een hart met wat ruimte? Wij sturen u graag en geheel vrijblijvend een informatiemap aspirant logeerouders toe.

Mijn dochter is nogal druk door haar ADHD. Het is best zwaar om haar in de weekenden en vakanties altijd bezig te houden. Ze gaat nogal rare dingen doen als ze zich vervelt. Het zou misschien leuk zijn voor haar en rustig zijn voor ons als ze af en toe ergens zou logeren. Ze wil zelf niet naar een logeerkamer, want zoals zij het zegt: 'daar zijn ze gehandicapt en dat ben ik niet'.

Aspirant logeerouders volgen bij de SGJ een cursus van twee avonden. Begin volgend jaar starten D.V. de volgende cursussen:

regio Noord • Locatie Aduard	1 st cursusavond	08-02-2007
	2 ^{de} cursusavond	15-02-2007
regio Zuid • Locatie Dordrecht	1 st cursusavond	16-01-2007
	2 ^{de} cursusavond	23-01-2007

SGJ
Christelijke Jeugdgezondheidszorg

T 033 - 475 33 00
E glvg@sgj.nl • www.sgj.nl

De SGJ voor hulp aan gezinnen met kinderen die een lichte verstandelijke beperking én gedragsproblemen hebben

MOOIE RAMEN

vertrouwd verzekerd

speciale verzekeringen voor kerken, zorginstellingen en monumenten

Je hebt met specialisten te maken.
Dat merk je in alles.

Postbus 500 5240 AM Rosmalen www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

Geef zicht aan blinden
in Azië en Afrika

www.geefzicht.nl
Giro 131
Dark & Light, Veenendaal

Geef Red een Kind

deze kinderen een kans

Liki - 8 jaar

Anjum - 6 jaar

SponsorKind

De ouders van Liki en Anjum zijn straatarm. Ze verdienen niet genoeg om voor hun gezin te kunnen zorgen. Met uw hulp kunnen wij hen een dagelijkse maaltijd geven en krijgen zij onderwijs. Samen met u geven we hen de kans op een goede toekomst. Liki en Anjum zijn geen uitzondering. Help ons helpen. Dat kan al voor € 22,50 per maand.

Voor meer informatie: www.redeenkind.nl

Tel. 038 - 460 46 48 • E-mail: info@redeeenkind.nl • Postbank 1599333 • Zwolle

